

Region Hovedstaden

Revisionsberetning vedrørende revision af årsregnskab 2012

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Indledning	322
1.1 Det reviderede regnskab	322
2. Konklusion på den udførte revision	322
3. Redegørelse for den udførte revision	324
3.1 Revisionens formål og omfang samt ansvarsfordeling	324
3.2 Revisionens udførelse	325
3.3 Risikovurdering og revisionsstrategi	325
3.4 Revision af forretningsgange og interne kontroller	325
3.5 Drøftelser med direktion og Regionsrådet om risikoen for besvigelser	326
4. Sammenfatning samt oversigt over revisionsbemærkninger til besvarelse	326
4.1 Opfølgning på tidligere afgivne revisionsbemærkninger	326
4.2 Revisionsbemærkninger fra revisionen af årsregnskab 2012	328
5. Særlige problemområder	328
5.1 Konsolidering i Maconomy	328
5.2 Anlægsaktiver	329
5.3 Organiseringen i HRU	330
5.4 Organiseringen i IMT	330
5.5 Kvalitetsfondsbyggerier	331
5.6 Nyt økonomisystem Reflex	331
5.7 Investeringsregnskaber, anlægssager	332
5.8 Egenkapitalopgørelse	334
5.9 Bevillingskontrol	334
6. Oversigt over årsregnskab 2012	335
6.1 Oversigt over fundne fejl og usikkerheder i regnskabet	335
7. Kommentarer til den udførte revision	335
7.1 Tværgående områder	335
8. Sundhedsområdet	341
8.1 Sundhedsområdets regnskab	342
8.2 Praksisområdet	342
8.3 Fælles driftsudgifter og andel af administration	342
9. Social- og specialundervisningsområdet	343
Revision af beboeraftaler samt administration af beboermidler	346
10. Regional udvikling	347
10.1 Generelt	347

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
10.2 Redegørelse for den udførte revision	347
11. Finansiell status pr. 31. december 2012	348
11.1 Likvide aktiver	348
11.2 Anden gæld	348
12. Forsikringer	348
13. Begivenheder efter balancedagen	348
14. Øvrige forhold	349
14.1 Regnskaberklæring	349
14.2 Erklæringsopgaver	349
14.3 Andre opgaver	349
14.4 Rådgivnings- og assistanceopgaver	349
15. Erklæring	350

Revisionsberetning af 15. august 2013

1. Indledning

Vi har den 15. august 2013 afsluttet revisionen af årsregnskabet 2012 for Region Hovedstaden.

Nærværende beretning udgør sammen med vores revisionsbreve til virksomhederne vores afrapportering om den udførte revision af årsregnskabet for Region Hovedstaden 2012. Vi har herudover afgivet beretning vedrørende revision af aktivitetsbaseret tilskud og revisionsberetning vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion ligeledes dateret 15. august 2013.

Endvidere henviser vi til vores beretning af 8. maj 2013 vedrørende løbende revision for 2012.

1.1 Det reviderede regnskab

Det omkostningsbaserede regnskab for 2012 udviser følgende resultat, aktiver og egenkapital:

	<u>2012</u> <u>t.kr.</u>	<u>2011</u> <u>t.kr.</u>
Resultat	1.025.035	1.393.426
Aktiver	26.174.054	23.230.520
Hensættelser og gæld	<u>(20.502.106)</u>	<u>(18.335.197)</u>
Egenkapital	<u>5.671.948</u>	<u>4.895.323</u>

2. Konklusion på den udførte revision

Som afslutning på vores revision vil vi forsyne årsregnskabet med en revisionspåtegning uden forbehold men med supplerende oplysninger som gengivet nedenfor.

Påtegningen udtrykker vores overordnede konklusion om, hvorvidt årsregnskabet efter vores opfattelse giver et retvisende billede af regionens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2012 samt af resultatet af regionens aktiviteter for regnskabsåret.

"Den uafhængige revisors påtegning"

Til Regionsrådet i Region Hovedstaden

Påtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Region Hovedstaden for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2012, som er udarbejdet efter Økonomi- og Indenrigsministeriets krav til regioners regnskabsafleggelse i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i Budget- og regnskabssystem for regioner. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om dette skyldes besvigelser eller fejl, samt for valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Herudover er det ledelsens ansvar, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Regionsrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning samt med god offentlig revisionsetik, jf. lov om regioner mv. og regionens revisionsregulativ. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for regionens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af regionens interne kontrol. En revision omfatter endvidere en vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Revisionen omfatter desuden en vurdering af, om der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Regionsrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af regionens aktiver, passiver, og finansielle stilling pr. 31. december 2012 samt af resultatet af regionens aktiviteter og pengestrømme for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2012 i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Det er ligeledes vores opfattelse, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Regionsrådets øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Supplerende oplysninger vedrørende forståelse af revisionen

Regionen har i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i Budget- og Regnskabssystemet for regioner som sammenligningstal i bevillingsoversigten for regnskabsåret 2012 medtaget det af regionsrådets godkendte budget for 2012 inklusive afgivne tillægsbevillinger.

Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision."

3. Redegørelse for den udførte revision

3.1 Revisionens formål og omfang samt ansvarsfordeling

Formålet med og omfanget af revisionen er fastsat i:

- Lov om Regioner
- Bekendtgørelse om regioners budget- og regnskabsvæsen, revision mv.
- Budget- og regnskabssystem for regioner
- Region Hovedstadens revisionsregulativ
- Region Hovedstadens styrelsesvedtægt

Det fremgår af disse bestemmelser, at revisionen skal påse:

- at der er hjemmel til de foretagne – økonomiske – dispositioner
- at disse dispositioner er dokumenteret, samt at de er registreret korrekt i bogføringen, herunder at der er tilrettelagt forretningsgange og interne kontroller til sikring heraf
- at bogføringen danner grundlag for udarbejdelse af regnskabet
- at regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med de regler, der gælder herfor
- at revisionen skal omfatte alle under Region Hovedstaden henhørende regnskabsområder
- at afvigelser mellem budget og regnskab er beskrevet korrekt

I vores revisionsberetning af 8. maj 2013 er revisionens formål, omfang og udførelse, revisors rapportering samt ansvarsfordelingen mellem ledelse og revisor beskrevet. Vi skal henvise hertil, ligesom vi anbefaler, at eventuelle nye regionsrådsmedlemmer får udleveret et eksemplar heraf.

3.2 Revisionens udførelse

Ved udførelsen af revisionen tages der udgangspunkt i:

- Region Hovedstadens Kasse- og regnskabsregulativ
- Region Hovedstadens Revisionsregulativ
- Budgettet for det reviderede regnskabsår
- Beslutningsreferater fra Regionsråds- og Forretningsudvalgsmøder
- Anden lovgivning af økonomisk relevans (eksempelvis *bekendtgørelse om regionens låntagning og meddelelse om garantier mv.* og *bekendtgørelse om momsrefusionsordning for kommuner og regioner*)
- Andre meddelelser om økonomiske dispositioner (eksempelvis krav til statsrefusion)

Revisionen tilrettelægges i øvrigt i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik.

Dette indebærer blandt andet, at revisionen udføres ved stikprøver, og at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet og de dele af Region Hovedstadens registreringssystemer og forretningsgange, hvor vi vurderer, at risikoen for væsentlige fejl eller mangler er størst. Revisionen sigter således ikke mod at opdage eller rapportere uvæsentlige fejl eller mangler, som ikke medfører en ændret helhedsvurdering af regnskabet.

Vi har tilrettelagt vores arbejde således, at vi på de væsentlige områder gennemgår forretningsgangene årligt, mens øvrige områder er revideret efter en rotationsplan.

3.3 Risikovurdering og revisionsstrategi

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte forretningsmæssige og administrative områder, der er af betydning for årsregnskabet.

Vi henviser til vores beretning af 8. maj 2013 vedrørende løbende revision for 2012.

3.4 Revision af forretningsgange og interne kontroller

Revisionen i årets løb har til formål at undersøge og vurdere, om Region Hovedstadens rapporteringssystemer, forretningsgange og interne kontroller fungerer forsvarligt. Formålet hermed er at påse, om der forefindes korrekte, troværdige og rettidige bogholderiregistreringer som grundlag for regnskabsaflæggelsen.

Vi har rapporteret resultatet af revisionen af hver virksomhed til virksomhedens ledelse i servicebreve både i forbindelse med løbende revision og ved statusrevisionen. Forhold, som er så væsentlige, at de efter vores opfattelse bør komme til Regionsrådets kendskab, er rapporteret i vores beretning af 8. maj 2013 vedrørende løbende revision for 2012 samt i nærværende revisionsberetning.

3.5 Drøftelser med direktion og Regionsrådet om risikoen for besvigelser

Fra tid til anden opstår der situationer, der kan give anledning til spørgsmål om, hvorvidt en overtrædelse af gældende forretningsgange skal karakteriseres som fejl, eller der er tale om grovere tilsidesættelse af reglerne. På tilsvarende vis kan der være transaktioner med eksterne parter, der indikerer uregelmæssigheder, det kan være nødvendigt at undersøge. I forbindelse med revision af regnskabet for 2012 er vi af ledelsen blevet informeret om, at der er opstået enkelte nye besvigelssager i 2012, men at disse dog ikke er af en karakter, som vurderes væsentlige i relation til årsregnskabet.

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt regionens ledelse om risikoen for besvigelser, herunder har vi i forbindelse med revisionen af regnskabet for 2012 i lighed med 2011 haft fokus på blandt andet risikostyring.

Vi har i den forbindelse haft møder med udvalgte virksomheders direktorer med det formål at drøfte risikostrategi i Region Hovedstaden, herunder også risikoen for besvigelser. Drøftelserne omfattede både den styring, der er tilrettelagt og de interne kontroller, som direktionen har implementeret for at forebygge disse risici.

Direktionen for Region Hovedstaden har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at regionen har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation som følge af regnskabsmanipulation eller misbrug af regionens aktiver.

Vi er i forbindelse med vores revision ikke blevet bekendt med forhold, der indikerer eller vækker mistanke om besvigelser af betydning for årsregnskabet.

4. Sammenfatning samt oversigt over revisionsbemærkninger til besvarelse

4.1 Opfølgning på tidligere afgivne revisionsbemærkninger

Som opfølgning på vores afgivne revisionsbemærkninger vedrørende 2011 kan vi oplyse, at vi i forbindelse med vores løbende revisionsberetning for 2012 af 8. maj 2013 lukkede revisionsbemærkningerne 2010/05, 2010/06 og 2011/01.

I forbindelse med statusrevisionen for 2012 har vi foretaget opfølgning på de øvrige bemærkninger vedrørende tidligere år, og vi har ved denne opfølgning lukket nedenstående bemærkninger:

Nr.	Beskrivelse	
2010/03	<p>Anlægsaktiver under udførelse <i>Vi skal anbefale, at der sikres det nødvendige ledelsesmæssige fokus på korrekt håndtering af igangværende anlægs/investeringsager, og at materielle anlægsaktiver under udførelse flyttes fra denne regnskabskategori, når anlægsarbejdet er afsluttet, så det sikres, at afskrivning på anlægsaktiverne påbegyndes rettidigt, ligesom det er vigtigt, at der foretages en afstemning mellem investeringsoversigten og kategorien anlæg under udførelse.</i></p>	<p>Region Hovedstadens tiltag Regionen har også i 2012 haft fokus på området og igangsat en række initiativer, herunder afholdt workshops vedrørende anlægsaktiver samt udarbejdet opdaterede forretningsgange for området.</p> <p>Regionen bemærker, at der fortsat er udfordringer med at sikre rettidig registrering af anlæg under udførelse, herunder færdigmelding af anlæg.</p> <p>Deloitte's kommentar Vi har i forbindelse med statusrevisionen for 2012 konstateret, at hospitalerne er blevet bedre til at håndtere materielle anlægsaktiver under udførelse. Det er fortsat vores vurdering, at der for enkelte hospitaler stadigvæk er behov for ledelsesmæssig fokus på forbedring af anlæg under udførelse. Det er dog vores samlede vurdering, at disse udeståender ikke er tilstrækkelige til at opretholde bemærkningen, hvorfor vi anser den for lukket.</p>

Nr.	Beskrivelse	
2010/04	<p>Anlægsaktiver, rettigheder og korrekt registrering af anlægsaktiver</p> <p><i>Vi skal anbefale, at der sikres det nødvendige ledelsesmæssige fokus på ajourføring af anlægskartoteket med korrekt og rettidig registrering af til- og afgang på anlægsaktiver samt korrektioner vedrørende eksisterende registrerede aktiver, således at det er muligt at foretage opfølgning på omkostningsbaserede bevillinger.</i></p>	<p>Region Hovedstadens tiltag</p> <p>Håndtering af materielle anlægsaktiver vil blive optaget som særskilt punkt i drøftelser med virksomhedernes og koncernstabenes regnskabsansvarlige. Samtidigt bemærkes, at der fortsat er udfordringer med sikring af rettidig registrering af anlæg under udførelse, herunder færdigmelding af anlæg, således at der kan påbegyndes afskrivning på det ibrugtagne anlæg samt den efterfølgende regnskabsaflæggelse for investeringer over 10 mio.kr.</p> <p>Deloitte's kommentar</p> <p>Vi har i forbindelse med statusrevisionen for 2012 konstateret, at det ledelsesmæssige fokus på ajourføring af anlægskartoteket på hospitalerne er blevet forbedret. Det er vores opfattelse, at der for enkelte hospitaler fortsat er behov for ledelsesmæssigt fokus på opdatering og ajourføring af anlægskartoteket. Det er dog vores samlede vurdering, at disse udeståender ikke er tilstrækkelige til at opretholde bemærkningen, hvorfor vi anser den for lukket.</p>

Det betyder, at den sidste revisionsbemærkning vedrørende 2010 (nr. 2010/07) holdes i erindring. Vores kommentarer hertil er indarbejdet i det relevante afsnit, som skitseret nedenfor.

4.2 Revisionsbemærkninger fra revisionen af årsregnskab 2012

I forbindelse med revision af regnskabet for 2012 har vi afgivet en ny revisionsbemærkning og videreført 1 revisionsbemærkning vedrørende 2010.

Generel del

2010/07: Investeringsregnskaber

2012/01: Konsolidering i Maconomy

5. Særlige problemområder

5.1 Konsolidering i Maconomy

Region Hovedstadens årsregnskab er baseret på konsolidering i Maconomy af de 5 forskellige finanssystemer, der anvendes i regionen. Regnskabsdata fra de forskellige finanssystemer overføres ved en automatisk proces til Maconomy. I forbindelse med gennemgang af konsolideringen har vi i samarbejde med ledelsen konstateret, at der er sket fejl ved overførsel af visse balancekonti fra hospitalernes

regnskaber til årsregnskabet, idet disse ikke er overført til Maconomy og derved ikke indgår i balancen i årsregnskabet. Herved er posterne ”andre tilgodehavender” og ”mellemregning mellem årene” opført med for stort beløb i årsregnskabet, der med usikkerhed samlet er opgjort til i alt ca. 278 mio.kr. Egenkapitalen er tilsvarende for stor i årsregnskabet med ca. 278 mio.kr.. Fejlen er opstået ved overførsel af data fra de hospitaler, der anvender finanssystemet KMD-ØS og opstår kun ved generering af årsregnskabet.

Det er vores vurdering, at der alene er tale om en fejl i balancen, og at resultatopgørelsen således er rigtig. Det er ligeledes vores vurdering, at fejlen ikke har reeløkonomiske konsekvenser for regionen eller for regionens løbende økonomistyring, der alene omfatter indtægter og omkostninger for de respektive virksomheder.

Problemstillingen omkring fejl ved konsolidering af økonomidata i balancen forsvinder, når KMD-ØS hospitalerne i løbet af 2013 overgår til Reflex, men overgangen vil medføre korrektioner i balancen.

I vores løbende beretning af 8. maj 2013 lukkede vi revisionsbemærkning 2011/2, der vedrører ”anbefaling om kvalitetssikring af registreringer på egenkapital”. Det skyldes, at regionen iværksatte et udredningsarbejde af dataoverførsler fra KMD-ØS til Maconomy. Det viser sig imidlertid ved udarbejdelse af årsregnskabet, at det udførte arbejde ikke har afhjulpet fejlen, og at den oplyste klassifikationsfejl i 2011 på 320 mio.kr. opgjort med usikkerhed udgjorde ca. 278 mio.kr.

Forholdet er overført til afsnit 6.1 ”Oversigt over fundne fejl og usikkerheder i regnskabet”.

På baggrund af ovenstående åbner vi nedenstående revisionsbemærkning

Revisionsbemærkning 2012/01

Vi skal anbefale, at der sikres den nødvendige ledelsesmæssige kvalitetssikring ved konsolidering af data fra regionens finanssystemer.

5.2 Anlægsaktiver

5.2.1 Anlægsaktiver, registrering og kvalitetssikring

Som opfølgning på vores løbende beretning af 8. maj 2013 har vi ved statusrevisionen konstateret, at anlægskartoteket og registreringer af anlægsaktiver på hospitalerne fortsat sker ud fra forskellige forudsætninger. Det er dog grundlæggende vores vurdering, at kvalitetssikringen og ajourføringen af anlægskartotekerne er blevet bedre, men det er vores vurdering, at der på enkelte hospitaler fortsat er behov for yderligere ledelsesmæssigt fokus. Vi har dog samlet vurderet, at det ikke har været tilstrækkeligt til at fastholde vores revisionsbemærkning fra 2010 om ledelsesmæssigt fokus på kvalitetssikring af anlægsaktiver, og vi har derfor afsluttet revisionsbemærkningen.

5.2.2 Materielle anlægsaktiver under udførelse

Vi anførte i vores løbende beretning for 2012, at vi ville følge op på hospitalernes materielle anlægsaktiver under udførelse. Vi har i den forbindelse konstateret, at der er blevet overført afsluttede materielle anlægsaktiver under udførelse fra denne regnskabspost til andre anlægskategorier, hvor de rettelig hører hjemme, så afskrivning kan påbegyndes herpå. Vi har dog konstateret, at der på enkelte hospitaler fortsat er behov for fokus på dette forhold. Vi vurderer dog ikke, at forholdet er så væsentligt, at vi skal opretholde vores bemærkning fra 2010, om at der skal ledelsesmæssig fokus på overførsel af færdige materielle anlægsaktiver til andre anlægskategorier. Vi har derfor valgt at lukke denne bemærkning.

Det skal dog bemærkes, at regnskabsposten anlæg under udførelse i regnskabsåret 2012 er steget til 2.132 mio.kr. fra 1.324 mio.kr. i 2011. Det skyldes blandt andet, at hospitalerne har påbegyndt kvalitetsfundsbyggerierne, hvorfor der også fremadrettet må forventes en væsentlig stigning i denne regnskabspost.

5.3 Organiseringen i HRU

I 2012 er der i regionen etableret en fælles HRU-virksomhed, der skal varetage alle opgaver vedrørende personale og uddannelse. I den forbindelse er der også sket en ændring i strukturen omkring forretningsgangene for lønområdet. Således er opgaven omkring lønadministration og lønafstemninger overdraget til HRU-virksomheden, der har overtaget hele afstemningsopgaven.

Det har været en stor opgave at gennemføre denne organisationsændring. I forbindelse med statusrevisionen på de enkelte hospitaler har vi erfaret, at der efter overdragelsen af hospitalernes lønfunktion til lønservicecenteret på HRU har været en række administrative udfordringer med at få aftaler på plads omkring ansvaret for afstemningen af lønrelaterede konti, herunder diverse statuskonti.

Det har betydet, at der på nogle områder har manglet afstemninger, hvilket har medført ekstra tidsforbrug for både hospitalerne og HRU til at bringe dette på plads i forbindelse med afslutning af årsregnskabet 2012. Alle væsentlige poster foreligger nu afstemt.

Det er vores opfattelse, at der fortsat er behov for at arbejde med organiseringen i HRU, herunder at implementere nødvendige forretningsgange der sikrer en mere ensartet administration for alle hospitalsenhederne, således at det udarbejdede dokumentationsmateriale er af god kvalitet. Vi ved, at dette arbejde pågår her i 2013, og vi anser det for en nødvendig forudsætning for at etablere en mere strømlinet styringsproces i HRU.

5.4 Organiseringen i IMT

I 2012 er der ligeledes etableret en ny tværgående IMT-virksomhed, der har til formål at sikre ensartede indkøb og anvendelse af it, medico og telefoni. Dette har bevirket, at der fremover skal ske indkøb af it-relaterede ydelser og udstyr via IMT-virksomheden. I forbindelse med vores revision på virksomhederne i 2012 har vi konstateret, at forretningsgangen ved anskaffelse af apparatur og viderefakture-

ring fra IMT til virksomhederne ikke er tilrettelagt optimalt. Processen for indkøb, godkendelse og videreformidling af fakturaer til hospitalerne er meget administrativt tungt, og er i løbet af 2012 foregået med væsentlige forsinkelser.

Dette bevirker, at udgifter til apparatur, der er anskaffet via investeringsbevillinger belaster driftsudgifterne i perioden, indtil der modtages tilstrækkelige informationer til, at anskaffelsen kan registreres i anlægskartoteket og dermed flyttes fra driftsudgifterne. Ved løbende økonomiopfølgning bør der således tages højde for disse udgifter, der løbende registreres i driftsregnskabet, indtil dokumentation er tilstrækkelig til aktivering.

Vi har forstået, at ledelsen vil effektivisere forretningsgangene for at gøre hospitalernes køb af medicoteknisk udstyr mere dynamisk, men det er et arbejde, der først påbegyndes efter afslutningen af revisionen for 2012.

5.5 Kvalitetsfondsbyggerier

Hospitalerne er så småt påbegyndt kvalitetsfondsbyggerierne, men omfanget heraf har været begrænset inden afslutningen af regnskabet for 2012. Vi har ikke afgivet særskilte erklæringer på kvalitetsfondsbyggerierne og har derfor ikke i forbindelse med revisionen af 2012 haft særskilt fokus herpå.

Vi vil dog påpege vigtigheden af, at der etableres det rigtige setup for controlling af kvalitetsfondsbyggerierne. Her tænker vi særligt på, at controllingen skal være tilrettelagt, så der på det udførende niveau sker en egenkontrol, som er udgangspunktet for controllingen på de overliggende niveauer. Grundlaget for kvaliteten af den samlede styring og rapportering ligger derfor i de forretningsgange og egenkontroller, som projektafdelingerne fastlægger i det udførende led på baggrund af retningslinjer udstukket fra centralt hold. Herudover er det efter vores vurdering vigtigt, at regionen tager stilling til om kravet om uvildig controlling skal foretages af en central controlling-organisation i regionen eller i form af ”det 3. øje”, som er udliciteret til en ekstern part. I det omfang regionen vælger at foretage controllingen via en central controlling-afdeling, vil der skulle gennemføres risikovurderinger, controllingplaner, monitoreringsværktøjer mv.

5.6 Nyt økonomisystem Reflex

5.6.1 Implementering

I forlængelse af vores revisionsberetning af 8. maj 2013 har vi konstateret, at implementeringen af Reflex i regionen forløber planmæssigt. Som vi redegjorde for har Herlev Hospital som det første hospital på Reflex haft store problemer i implementeringsfasen, og det var nødvendigt at indsætte ekstra ressourcer for at sikre et retvisende regnskab for 2012 for Herlev Hospital, og at vi ville følge op herpå i forbindelse med statusrevisionen. Vi kan konkludere, at det er lykkedes i al væsentlighed at rette op de konstaterede fejl og mangler, men samtidig at der forestår et arbejde med at få implementeret forretningsgange omkring det nye setup omkring HRU. Dette er helt afgørende for, at den videre implementering af Reflex kan forløbe mere smidigt og samtidigt sikre, at de samme fejl ikke gentager sig.

Det er helt forventeligt, at der opstår denne type udfordringer ved en så stor implementeringsopgave., og det er vigtigt, at der fortsat er stor ledelsesmæssig fokus herpå i regionen i den fortsatte implementeringsproces, der forløber planmæssigt.

Der er ingen tvivl om, at der fortsat er store risici knyttet til implementering af REFLEX. Det er derfor vigtigt, at der også fremadrettet er fokus på uddannelse af de medarbejdere, der skal anvende REFLEX, registrering og behandling af fakturaer og tilstedeværelse af den nødvendige supportfunktion. Det er ligeledes vigtigt, at der er fokus på rettidig konvertering af data fra tidligere anvendte økonomisystemer. Vi har fået oplyst af ledelsen, at der er igangsat aktiviteter til at afdække ovenstående forhold.

Det er vores vurdering, at der ved fuld implementering af Reflex vil være væsentligt forbedrede muligheder for tilrettelæggelse af regnskabsopfølgning og regnskabsafslutningsprocessen.

Som et led i denne proces, er der fra centralt hold stillet krav om, at der skal foreligge månedsmæssige afstemninger på alle regnskabsposter, hvilket er en væsentlig styrkelse af kontrolopgaven, og en forbedring i forhold til tidligere år. Dette vil sammen med implementeringen af Reflex give bedre mulighed for mere rettidig og nøjagtig økonomistyring.

5.6.2 Kompetencer og ressourcer i økonomiafdelingerne

Det er vores vurdering, at kompetencerne i økonomiafdelingerne på hospitalerne er af svingende karakter, og der er efter vores opfattelse fortsat behov for ledelsesmæssigt fokus på at sikre et ensartet ressourcemæssigt beredskab og tilstrækkeligt kompetenceniveau på hospitalerne.

5.7 Investeringsregnskaber, anlægssager

I regionens kasse- og regnskabsregulativ er det fastlagt, at der - senest 3 måneder efter afslutning af et anlægsarbejde - skal udarbejdes investeringsregnskab for anlægssagen. Overstiger anlægsbevillingen eller de samlede udgifter 10 mio.kr., skal investeringsregnskabet revideres og forsynes med en revisionspåtegning. En oversigt over investeringsregnskaber omfattet af revisionskravet er forelagt som et bilag til regnskabet.

I juni 2012 er der indført en central kvalitetssikringsrolle i KoncernØkonomi, som – forud for revisionen – skal sikre indsamling og kvalitetssikring af den dokumentation, der udgør revisionsgrundlaget.. Vi har dog konstateret, at der fortsat er udfordringer på området. Således har vi modtaget flere af investeringsregnskaberne meget sent i revisionsprocessen, ligesom vi har konstateret, at det fremsendte materiale ikke i alle tilfælde er tilstrækkelig kvalitetssikret forud for revisionen.

Udfordringerne i forbindelse med revisionen af regnskaberne omfatter forskellige problemstillinger. Herunder manglende dokumentation for regeloverholdelse, budgetter, afholdte udgifter, samt forkert, for meget eller manglende indregning af udgifter i investeringsregnskaberne, således at bevillinger og afholdte udgifter ikke kan sammenholdes.

Ovenstående har medført, at revisionen alene er afsluttet for 5 af investeringsregnskaberne, mens 23 regnskaber er igangværende, jf. oversigten herunder.

Virksomhed	Beskrivelse	Bevilling	Status
Bispebjerg Hospital	CT-scanner + bygning	11.000.000	Igangværende
Herlev	Etablering af kvinde-barn.	28.000.000	Igangværende
Herlev	Flytning og rokader	53.000.000	Igangværende
Herlev	Anskaffelse af urologisk robot	19.600.000	Igangværende
Herlev	Udskiftning af stråleaccelerator	22.500.000	Igangværende
Hillerød	MR- og CT-scanner	42.030.000	Igangværende
Hvidovre	RR 22.12.2009 Udskiftning af olie-tanksinstallation	21.200.000	Afsluttet
Hvidovre	RR 06.02.2007 Isolationsstuer	80.000.000	Afsluttet
Hvidovre	RR 28.04.2009 Laboratoriestyr KMA	27.000.000	Afsluttet
IMT	Fælles rapportering	10.300.000	Igangværende
IMT	Akuttavler	18.100.000	Igangværende
IMT	EPM3	60.850.000	Igangværende
Psykiatrien	Renovering af tage på Psykiatrisk Center Glostrup	38.000.000	Afsluttet
Psykiatrien	Planetstien	13.700.000	Igangværende
Rigshospitalet	Akut kræft- patologiafdelingen	29.300.000	Igangværende
Rigshospitalet	Genomisk medicin	24.000.000	Igangværende
Rigshospitalet	Udvidelse for Tand-, mund-, kæbe behandling	20.500.000	Igangværende
Rigshospitalet	Ombygning af to mindre til én stor operationsstue	11.000.000	Igangværende
Rigshospitalet	Etablering af nødstrømsanlæg+tillægsbevilling	46.000.000	Igangværende
Rigshospitalet	Kennedy Centret	126.618.115	Afsluttet
Rigshospitalet	Da Vinci Robot (Donation)	18.800.000	Igangværende
Rigshospitalet	Akut kræft - apparatur over 2,5 mio.kr.	114.700.000	Igangværende
Sundhed Fælles	Køb af bygning ved Regionsgården	63.900.000	Igangværende
Sundhed Fælles	Indledende projektering af hospitals- og psykiatriplan	55.700.000	Igangværende

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere år:

Revisionsbemærkning 2010/07

Vi skal anbefale, at der sikres det nødvendige ledelsesmæssige fokus på, at investeringsregnskaber udarbejdes rettidigt, og at det sikres, at alle dokumenter opbevares tilgængeligt til brug for revision og dokumentation over for myndighederne, og at der er fokus på at fremfinde manglende regnskabsdokumentation for afsluttede anlægsregnskaber.

5.8 Egenkapitalopgørelse

Vi har foretaget revision af egenkapitalopgørelsen for 2012. Vi har i den forbindelse konstateret, at der er foretaget en række posteringer direkte på egenkapitalen, som fremgår af note 17 i årsregnskabet. Vi er enig i de posteringer, der er foretaget direkte på egenkapitalen. Der er dog konstateret en fejl på 278 mio.kr. på egenkapitalen jfr. afsnit 5,1.

Det er vores vurdering, at der fortsat er behov for fokus på de reguleringer, der foretages direkte over egenkapitalen. Det er for eksempel vigtigt, at der sker rettidig registrering og oprydning i anlægskartoteket, så der ikke hvert år er behov for at foretage fejlrettelser vedrørende anlægskartoteket over egenkapitalen.

5.9 Bevillingskontrol

Vi har som led i vores revision af regionens årsregnskab foretaget kontrol af virksomhedernes overholdelse af tildelte bevillinger. Bevillingsniveauet er bortset fra enkelte områder givet pr. virksomhed og fordelt på løn, øvrig drift, indtægter samt omkostningslementer.

I lighed med foregående år kan vi konstatere, at regionens tætte opfølgning på virksomhedernes månedsrapportering har haft den tilsigtede effekt. Det fremgår således af regnskabet, at den samlede afvigelse i det omkostningsbaserede regnskab udgør et mindreforbrug for nettodrifts- og investeringsudgifter på 523,2 mio.kr., svarende til en samlet procentafvigelse på 1,5%.

Vi skal dog fortsat anbefale, at der sker en tættere opfølgning på omkostningslementerne, idet disse fortsat ikke er en integreret del af den løbende økonomirapportering, der som udgangspunkt er baseret på udgiftsbaserede regnskabsdata.

På nær enkelte mindre overskridelser, er der ikke foretaget økonomisk overskridelse af bevillinger, og Styrelseslovens § 40, stk. 2 er dermed i alt overvejende grad overholdt.

Selvom det er lykkedes at reducere den positive budgetafvigelse i forhold til sidste år, er der fortsat en økonomisk styringsmæssig opgave med at styre udviklingen på bevillingsniveau. De ikke udnyttede bevillinger kunne eventuelt være benyttet på områder, der på grund af budgettet ikke har været tilgodeset ved Regionsrådets bevillingsfastsættelser.

For at Regionsrådet skal kunne reagere herpå, er det en forudsætning, at denne viden forelægges Regionsrådet inden årets udgang og ikke først, når årsregnskabet foreligger.

I lighed med sidste år skal vi derfor anbefale, at det i forbindelse med indførelse af budgetloven vurderes, hvilke informationer, og på hvilke tidspunkter, regionsrådet skal have mulighed for at revurdere ressourceudnyttelsen i tilfælde, hvor det kan konstateres, at der på årsbasis vil være et væsentligt misforhold mellem bevilling og faktisk udnyttelse. Sådanne informationer, i form af negative tillægsbevillinger, vil give Regionsrådet mulighed for f.eks. at igangsætte eller udvide andre aktiviteter inden for den fastlagte samlede økonomiske ramme.

6. Oversigt over årsregnskab 2012

6.1 Oversigt over fundne fejl og usikkerheder i regnskabet

Omkostningsbaseret regnskab

	<u>Resultat opgørelse mio.kr.</u>	<u>Aktiver mio.kr.</u>	<u>Gæld mio.kr.</u>	<u>Egen- kapital mio.kr.</u>
Ifølge det omkostningsbaserede årsregnskab	1.025	26.174	20.502	5.672
Fælles				
Ikke overførte aktiver til balancen (afsnit 5.1)	<u> </u>	<u>-278</u>	<u>0</u>	<u>-278</u>
	<u>1.025</u>	<u>25.896</u>	<u>20.502</u>	<u>5.394</u>

Vi er enige med ledelsen i, at nettoeffekten af ovenstående ikke korrigerede fejl ikke er væsentlige for den samlede vurdering af årsregnskabet.

7. Kommentarer til den udførte revision

7.1 Tværgående områder

7.1.1 Løn

Som opfølgning på vores revisionsberetning af 8. maj 2013 kan vi oplyse, at vi har afsluttet vores lønsagsrevision vedrørende direktion og politikere. Vores revision heraf har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

I forbindelse med statusrevisionen har vi kontrolleret, at hospitalerne har foretaget afstemning mellem lønmodulet og bogføringen, og vi har kontrolleret, at der er foretaget afstemning af den indberettede løn til SKAT. Vores gennemgang af disse afstemninger har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.1.2 Omkostninger

Vi har foretaget revision af omkostninger ved test af udvalgte kontroller på området, herunder særligt funktionsadskillelse ved indkøb og godkendelse af leverandørfakturaer. Revisionen er udført i løbet af året ved gennemførelsen af vores serviceeftersyn og ved statusrevisionen.

Der er forskellige kontrolniveauer, alt efter hvilke systemer de enkelte virksomheder anvender. I forbindelse med implementering af Reflex sker der en samordning af processer og kontrolniveauer, og virksomheder, der forbereder implementering heraf, har også været i gang med at vurdere, hvilke adgange og roller der skal tildeles de enkelte medarbejdere. Denne proces er med til at sikre et ensartet kontrolniveau, der opfylder betingelserne i regionens Kasse- og regnskabsregulativ.

For virksomheder der anvender KMD og tilhørende indkøbs/lagersystem, har vi konstateret, at der i nogle tilfælde mangler funktionsadskillelse, hvorfor det er nødvendigt at foretage supplerende kontroller for at overholde regler for attestation og anvisning. Det er ikke i alle tilfælde, at disse supplerende kontroller er udført.

Vi har i løbet af sommeren 2012 foretaget en særskilt revision af funktionsadskillelse på Rigshospitalet. Der er generelt implementeret effektive kontroller og procedurer for godkendelse af fakturaer på hospitalet bortset fra forskningskonti, hvor den ansvarlige forsker alene har kunnet godkende leverandørfakturaer. Vi har fået oplyst, at dette er ændret i løbet af efteråret 2012, ligesom det er et krav, når hospitalet i 2013 overgår til Reflex.

Vi har ved vores revision konstateret, at der fortsat er en række fakturaer, der ikke er behandlet ved årsafslutningen og derfor ikke er registreret i regionens regnskab i det regnskabsår, de vedrører. Det vil dog altid i et vist omfang være tilfældet, idet der for en række fakturaer er uenighed om leveringen mv. For virksomheder, der anvender Reflex, er der hensat beløb svarende til de væsentligste af de åbenstående fakturaer.

Vi vurderer ikke, at disse forhold er væsentlige for vurderingen af årsregnskabet, men forholdene er omtalt i revisionsbreve til de berørte hospitaler for at sikre, at disse forhold fremadrettet får det rette ledelsesmæssige fokus.

7.1.3 Finansieringsindtægter

Finansieringsindtægter udgør i 2012 33.475 mio.kr. mod 32.401 mio.kr. i 2011. Vi har i forbindelse med revisionen afstemt finansieringsindtægterne til underliggende dokumentation.

Vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.1.4 Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser er i 2012 opgjort til 6.543 mio.kr. og vedrører hensættelser til tjenestemandspensioner (5.968 mio.kr.), arbejdsskader (154 mio.kr.), patientskader (278 mio.kr.) og tilsagn vedrørende regional udviklings - forpligtelser (144 mio.kr.).

Hensatte forpligtelser er kendetegnet ved, at der på balancedagen foreligger en retlig eller faktisk forpligtelse, som er et resultat af en tidligere begivenhed. Det er desuden sikkert, at afviklingen af forpligtelsen vil medføre et træk på regionens økonomiske ressourcer, men der er en vis usikkerhed med hensyn til forpligtelsens størrelse og tidspunktet for afholdelsen.

Det er derfor vigtigt, at tolkningen af hensættelsen sker under hensyntagen til den valgte regnskabspraksis.

Vores gennemgang af området har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.1.5 Langfristede gældsforpligtelser

Langfristede gældsforpligtelser er i 2012 opgjort til 5.081 mio.kr. mod 5.075 mio.kr. ultimo 2011.

Vi har afstemt forpligtelserne til eksternt dokumentation i form af årsopgørelser fra kreditinstitutioner, pengeinstitutter og leasingselskaber mv.

Vores revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.1.6 Eventualrettigheder og -forpligtelser

Vi har foretaget en gennemgang af garanti- og eventualrettighedsfortegnelsen pr. 31. december 2012.

Vi har i den forbindelse indhentet advokatbreve fra 7 advokatforbindelser, som Region Hovedstaden har haft sager med, til vurdering af, om der eksisterer verserende eller truende retssager samt erstatningskrav, som må antages at kunne øve indflydelse på Region Hovedstadens årsregnskab, og som ikke er kommet til udtryk heri.

Vi kan konstatere, at den i vores revisionsberetning 2011 omtalte anlagte sag fra Region Hovedstaden mod Region Sjælland og Den selvejende Institution Filadelfia ikke er afsluttet. Region Hovedstadens påstand er, at Region Sjælland skal betale et samlet beløb på 111 mio.kr. med tillæg af procesrente fra sagens anlæg om refusion for udgifter til langtidsindlagte patienters ophold på henholdsvis Sikringsafdelingen i Nykøbing Sjælland og Epilepsihospitalet Filadelfia. Sagen skal hovedforhandles den 15. og 16. januar 2014. Det fremgår af advokatbrevet fra Kammeradvokaten, at Region Hovedstaden har indgået en større aftale om en række forhold, og aftalen vil formentlig føre til, at Region Hovedstaden kan hæve sagen, og hver part bærer egne sagsomkostninger. Der er på grund af Den selvejende Institution Filadelfias forhold dog en vis usikkerhed om forliget.

Vi har ved gennemgang af modtagne advokatbreve endvidere konstateret, at entreprenøren B. Nygaard Sørensen A/S har varslet et ekstrakrav i størrelsesordenen 10-15 mio.kr. ekskl. moms i forbindelse med istandsættelsen af Psykiatrisk Center Hvidovre. I første omgang har Region Hovedstaden i samråd med LETT advokatfirma afvist kravet. Vi har ikke fundet anledning til at være uenig i ledelsens vurdering af sagen.

Vi har fået oplyst af ledelsen, at Region Hovedstaden har tegnet en forsikring til dækning af eventuelle erstatningskrav. Forsikringen dækker dog først for skader konstateret efter 1. januar 2012.

Revisionen har ikke herudover givet anledning til bemærkninger.

7.1.7 Formkrav til regnskabsaflæggelsen

Årsregnskabet for 2012 er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om regionernes budget og regnskabsvæsen, revision mv., som indeholder krav om en række obligatoriske bilag, oversigter og redegørelser.

Regnskabsaflæggelsen på regionens 3 aktivitetsområder er omkostningsbaseret. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at regionen har besluttet, at den daglige styring af "Sundhed" er baseret på udgiftsbaserede principper, men at årsregnskabet aflægges efter omkostningsbaserede principper.

Omkostningsbaserede principper medfører, at transaktionerne driftsføres, når omkostningen opstår – det vil sige, at der blandt andet løbende skal hensættes til pensioner til tjenestemænd, optjente feriepenge, ligesom forbruget af regionens kapitalapparat skal omkostningsføres som afskrivninger over de enkelte aktivers forventede levetid.

Vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger i relation til overholdelse af de formelle krav til årsregnskabet.

7.1.8 Regionens it-anvendelse

Generelle it-kontroller er de kontroller, som ledelsen har etableret i og omkring regionens væsentlige it-platforme med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker it-anvendelse og dermed understøtte en pålidelig databehandling i it-baserede forretningsprocesser.

Som led i revisionen af Region Hovedstaden har vi revideret den del af de generelle it-kontroller, som vi vurderer relevante for aflæggelse af en årsrapport, der giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og som er i overensstemmelse med de lovgivningsmæssige krav.

Den samlede revision baseres for en dels vedkommende på relevante interne kontroller i regionen, herunder både manuelle kontroller og kontroller, der automatisk udføres af de brugersystemer, regionen anvender. Revisionen af de generelle it-kontroller har ikke omfattet en vurdering af kontrol- og

sikkerhedsniveauet i de enkelte brugersystemer, herunder automatiske kontroller i de administrative processer og logiske adgangsrettigheder til udførelse af forretningsaktiviteter i brugersystemerne.

Det er vores overordnede vurdering, at arbejdet med udbedring af sidste års observerede svagheder i de generelle it-kontroller ikke til fulde har fulgt de tiltag, som blev fremlagt ved afslutningen af sidste års revision. Således er der alene afsluttet 19 af de 106 observationer, som var åbne ved revisionens afslutning i 2011. I 2012 er antallet af væsentlige observationer netto steget med 6 fra 20 i 2011 til 26 i 2012. Det skal tilføjes, at 7 af de 26 væsentlige observationer vedrører økonomisystemet Reflex, som først er implementeret i 2012 og fortsat er i opstartsfasen. På baggrund af vores revision af de generelle it-kontroller, som vi har vurderet relevante for at understøtte revisionen af årsrapporten for Region Hovedstaden, har vi identificeret følgende væsentlige områder til forbedring på tværs af de reviderede systemer:

- Ensretning af procedurer for brugerhåndtering, herunder dokumentation for oprettelse, ændring og nedlæggelse af brugeradgange, samt etablering af procedurer for periodisk gennemgang af brugerprofiler med henblik på validering af de tildelte adgangsrettigheder
- Logningskrav samt gennemgang af logs, bør etableres på alle relevante systemer og platforme
- Generel styrkelse af den logiske sikkerhed på systemer og platforme samt begrænsning af tildelte adgange til udviklere (interne samt eksterne)

Det har for applikationerne, GS!åben (CSC), Aspect/4 (IBM) og ERS (IBM) ikke været muligt for os at foretage en vurdering af de interne kontroller, som disse eksterne leverandører varetager på vegne af Region Hovedstaden, idet vi har fået oplyst, at der ikke i de foreliggende aftaler med leverandørerne er etableret bestemmelser herom. Det har dermed ikke været muligt for os at vurdere, om de kontroller, som ledelsen har valgt at outsource, medvirker til en betryggende system-, drifts- og datasikkerhed. Der kan således være forøgede uafdækkede risici på de outsourcete områder, som det ikke har været muligt at afdække i forbindelse med vores revision. Vi anbefaler, at der træffes konkrete aftaler med outsourcing-leverandører om gennemførelse af revision af – eller tilvejebringelse af revisionserklæring om – de outsourcete områder.

Vi skal understrege, at vores vurdering ikke er udtryk for, at vi under vores revision har konstateret konkrete forhold, der kunne indikere uregelmæssigheder, men det skal ses som en understregning af de risici, som regionen accepterer ved ikke at indhente erklæringerne. Vi kan som opfølgning herpå tilføje, at der i 2013 efter det oplyste er foretaget udbedringer af ovennævnte svagheder.

7.1.9 Forvaltningsrevision

Der er i 2012 (og i første halvår af 2013) udført udvidet forvaltningsrevision med analyse af bygningsdrift og vedligehold. Analysen har fokuseret på en kortlægning af den overordnede tilrettelæggelse af opgaverne og omkostningerne forbundet med drift og vedligehold af regionens samlede bygningsmasse. Analysen har endvidere omfattet indhentning af inspiration til mulige overvejelser om alternative forretningsmodeller på området.

Kortlægningen har afdækket en høj grad af variation i tilrettelæggelsen af bygningsdrift og -vedligehold i de enheder, der indgår i kortlægningen. Der er ligeledes afdækket store forskelle mellem enhederne for så vidt angår graden af anvendelse af rammeaftaler, et stort antal forskellige leverandører på tværs af regionen og kun få leverandører, som udfører ydelser for mere end en enhed.

På baggrund af analysen har Deloitte identificeret en række områder, hvor Region Hovedstaden realistisk vil kunne opnå gevinster dels økonomisk i form af potentiale for reducerede omkostninger til bygningsdrift og -vedligehold, dels administrativt i forhold til bedre overblik, forbedret ledelsesrapportering, bedre styringsredskaber mv.

7.1.10 Øvrig forvaltningsrevision

Det overordnede mål med forvaltningsrevisionen er at vurdere, om der ved forvaltningen er taget skyldige økonomiske hensyn i bred forstand. Som en integreret del af den finansielle revision har vi løbende vurderet, om udførelsen af Regionsrådets beslutninger og den øvrige forvaltning af regionens anliggender er varetaget på en økonomisk forsvarlig måde.

Revisionen af sparsommelighedselementet har primært bestået i vurdering af sparsommelighed i forbindelse revision af investerings- og tilskudsregnskaber. Derudover kan vi konstatere blandt andet i forbindelse med revision af institutionsniveauet, at hovedparten af regionens indkøb foretages via indgåede indkøbsaftaler.

Revisionen af regionens økonomistyring har primært været rettet mod den løbende budgetopfølgning og omfanget af økonomirapportering til den øverste ledelse. Vi kan konstatere, at rapporteringen i løbet af året til regionsrådet gives på et meget overordnet niveau, idet der fokuseres på, om bevillingen overholdes. Til Koncerndirektionen udarbejder virksomhederne økonomirapporter, som kvalificeres af den centrale controllerfunktion. Rapporteringen giver efter vores opfattelse et kvalificeret grundlag for at overvåge bevillingsoverholdelse.

Revisionen af produktivitet og effektivitet er primært udført ved indhentelse og opfølgning på produktionsdata. Vi har udarbejdet særskilt beretning om revision af aktivitetsbaserede tilskud, hvortil vi henviser.

Revisionen har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger i relation til årsregnskabet.

7.1.11 Juridisk-kritisk revision

I henhold til god offentlig revisionskik har vi udført juridisk-kritisk revision. Formålet hermed er at vurdere lovmedholdeligheden af regionens beslutninger og gennemførte aktiviteter mv.

Revisionen tager udgangspunkt i regionens generelle kontrolmiljø og indførte kontroller til sikring af overholdelse af gældende regler.

Som en integreret del af revisionen har vi blandt andet vurderet, om Regionsrådets beslutninger vedrørende økonomiske dispositioner er i overensstemmelse med lovgivningen og sædvanlig praksis.

Vores revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.1.12 Overholdelse af bevillingsreglerne

Vi har som led i revisionen af årsregnskabet gennemgået regionens overholdelse af bevillingsreglerne. Vi har påset, at regionens bevillingsregler er i overensstemmelse med lovgivningens krav. Vi har derudover på de væsentligste områder gennemgået de regnskabsmæssige forklaringer til afvigelser mellem reguleret budget og regnskab, og det er vores opfattelse, at de afgivne forklaringer i det væsentligste er tilfredsstillende og uddybende. Som led i revisionen har vi undersøgt, om der løbende foretages budgetkontrol og opfølgning med forelæggelse for Regionsrådet, og vi har konstateret, at denne løbende opfølgning foretages.

Endvidere har vi som led i revisionen stikprøvevis påset, at de på regionsrådsmøderne behandlede sager om anlægs- og tillægsbevillinger er foretaget i overensstemmelse med lovgivningens krav, herunder krav til finansiering.

Den foretagne revision har ikke givet anledning til bemærkninger ud over omtalen i afsnit 5.9

8. Sundhedsområdet

Revisionen af sundhedsområdet for 2012 er foretaget hos tværgående enheder, ved besøg på virksomhederne, samt besøg på de til virksomhederne knyttede institutioner.

Bevillingsoverholdelse

Sundhedsområdets bevillingsniveau er en nettoramme for hver enkelt virksomhed, som i den løbende opfølgning bliver opdelt på løn, øvrig drift og indtægter. Der foretages fortsat ikke løbende opfølgning på omkostningselementerne.

På sundhedsområdet er der i det udgiftsbaserede regnskab realiseret et samlet netto mindreforbrug på 97,7 mio.kr. før administration og renter, hvoraf Sundhed Fælles udgør 38,6 mio.kr., og praksisområdet udgør 31,3 mio.kr.

Det omkostningsbaserede regnskab udviser mindreforbrug på 255,1 mio.kr., hvoraf Sundhed Fælles udgør 119,4 mio.kr., og praksisområdet udgør 30,3 mio.kr.

8.1 Sundhedsområdets regnskab

8.1.1 Indtægter

Vi har foretaget en regnskabsanalytisk gennemgang af indtægtsområdet for at konstatere, hvilke aktiviteter der er medtaget som en del af regnskabet for sundhedsområdet. I henhold til lov om regioner er der sket en kraftig opstramning på hvilke aktiviteter, der er tilladt i en regional virksomhed.

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

8.1.2 Interne debitorer/mellemregninger

De 4 hospitaler, der anvender KMD som økonomisystem, har vanskeligt ved at foretage afstemning af interne debitorer/mellemregninger, og der kommer ikke en løsning på denne udfordring før implementeringen af det nye REFLEX-økonomisystem for hele sundhedsområdet.

Manglende afstemninger har vanskeliggjort vores revision og øget risikoen for fejlperiodisering af koncernintern fakturering. Det har som følge heraf været nødvendigt at udvide vores revision af fakturering mellem hospitalerne. Vi har generelt fået oplyst, ude hos virksomhederne, at de er opmærksomme på, at indtægter og udgifter faktureret mellem virksomhederne skal bogføres i samme periode, og vores revision heraf har heller ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

8.2 Praksisområdet

Vi har foretaget revision af praksisområdet, der væsentligst omhandler sygesikringsområdet. Revisionen er foretaget ved analytisk revision og ved revision af forretningsgange og interne kontroller på området. Vi har foretaget gennemgang af afstemning af udgifterne i sygesikringssystemet til de afgivne oplysninger til SKAT.

Ved gennemgangen af forretningsgangene på sygesikringsområdet har vi sammenholdt de kontroller, der er fastsat i overenskomster med de kontroller, som gennemføres. Vi har i forbindelse med revisionen foretaget stikprøvevis gennemgang af de gennemførte kontroller.

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

8.3 Fælles driftsudgifter og andel af administration

Fællesudgifter på sundhedsområdet omfatter blandt andet patienttransport, medicin, tværgående uddannelse og udvikling, samt områdets andel af de fælles administrative omkostninger.

I lighed med sidste år er der sket en væsentlig budgetreduktion i året, idet det oprindelige budget er reduceret fra 2.874,3 mio.kr. til 714,3 mio.kr. Budgetreduktionen er sket på en række forskellige budgetposter, hvor reduktionen i lønbevilling og driftsudgifterne vægter klart tungest. Dette skyldes blandt andet, at så mange omkostninger som overhovedet muligvis allokeres ud til de enkelte virksomheder og områder, hvor budgettet flyttes med, og dermed reducerer budgetbevillingerne på fællesområdet.

Det endelige resultat blev ifølge regnskabet på 687,7 mio.kr., svarende til et mindre-forbrug i forhold til det korrigerede budget på 26,6 mio.kr.

I det omfang regionen vælger at operere med puljeordninger med efterfølgende fordeling til virksomhederne som middel til at sikre bevillingsoverholdelse, er det fortsat vores anbefaling, at det sikres, at principper for puljebevillingerne beskrives så entydigt som muligt.

9. Social- og specialundervisningsområdet

Social- og specialundervisningsområdet

Social- og specialundervisningsområdet administreres dels af Region Hovedstaden - Psykiatri (socialpsykiatri), dels Den Sociale Virksomhed (handicapområdet).

Generelt

Regnskabsudarbejdelse

I henhold til Økonomi- og Indenrigsministeriets budget og regnskabssystem for regioner skal hovedkonto 2. Social- og Specialundervisningsområdet både budgetlægges og regnskabsaflægges efter de omkostningsbaserede principper.

Regnskabet for Social- og Specialundervisning ("*socialpsykiatri*" og "*handicap*") indgår i regionens *Resultatopgørelse 2012* på side 26 med en nettoindtægt 25.559 t.kr., opgjort efter omkostningsbaserede principper. Socialpsykiatri indgår med et overskud på 3.059 t.kr., og er vist i specifikation 8.3.1. på side 87. Den Sociale Virksomhed indgår med et overskud på 22.502 t.kr., og er vist i specifikation 8.3.2 på side 90 i årsregnskabet.

Forretningsgangsbeskrivelser

Vi anførte i vores beretning for 2011, at der både på virksomheds- og tilbudsniveau i det væsentligste var tilstrækkelige forretningsgangsbeskrivelser med interne kontrolforanstaltninger til sikring af økonomistyringen. Vi har under vores revision, dels gennem servicebesøg på institutionerne, dels ved vores statusrevision, ikke konstateret forhold, der har givet anledning til bemærkninger vedrørende forretningsgangsbeskrivelser og interne kontrolforanstaltninger.

Bevillingskontrol

Vi har som led i vores revision af Social- og Specialundervisningsområdet foretaget kontrol af virksomhedernes overholdelse af de meddelte bevillinger. Vores konklusioner kan sammenfattes således:

Socialpsykiatrien

Vi har som led i vores revision af Region Hovedstaden foretaget kontrol af virksomhedens overholdelse af de meddelte bevillinger. Region Hovedstaden - Psykiatri's bevillingsniveau er fordelt på løn, øvrig drift, indtægter og omkostningselementer. Årsregnskabet udviser i henhold til opgørelse 8.3.1 Region Hovedstaden - Psykiatri et samlet mindreforbrug på 12.595 t.kr., der primært kan henføres til de udgiftsbaserede driftsudgifter 10.873 t.kr., samt forrentning på 1.711 t.kr. Afvigelseerne er der redegjort for i virksomhedens regnskabsforklaringer, hvortil der henvises.

Vi har herudover kontrolleret bevillingsoverholdelsen på institutionsniveau. Der er ikke konstateret overskridelser, som dels overstiger 1 mio.kr., dels 5 % af det korrigerede budget, og skal dermed ikke regnskabsforklares.

Den Sociale Virksomhed

Vi har som led i vores revision af Region Hovedstaden foretaget kontrol af Den Sociale Virksomheds overholdelse af de meddelte bevillinger. Den Sociale Virksomheds bevillingsniveau er fordelt på løn, øvrig drift, indtægter og omkostningselementer. Årsregnskabet udviser i henhold til opgørelse 8.3.2 Den Sociale Virksomhed et samlet mindreforbrug på 17.104 t.kr., der primært kan henføres til de udgiftsbaserede nettodriftsudgifter 16.912 t.kr. Afvigelseerne er der redegjort for i virksomhedens regnskabsforklaringer, hvortil der henvises.

Vi har herudover kontrolleret bevillingsoverholdelsen på institutionsniveau. Der er ikke konstateret overskridelser, som dels overstiger 1 mio.kr., dels 5 % af det korrigerede budget, og skal dermed ikke regnskabsforklares.

Vores revision af bevillingsoverholdelsen for Social- og Specialundervisningsområdet har ikke givet anledning til bemærkninger

Redegørelse for den udførte revision

Generelt

Revisionen udføres ved såvel besøg i virksomhederne, som på institutionerne, idet institutionerne besøges i henhold til rotationsplan.

Vi har foretaget servicebesøg på følgende institutioner i regnskabsåret:

- Lyngdal
- Skovvænget
- Rønnegården
- Kamager

Vi har meddelt vores konklusioner og bemærkninger i skrivelser til institutionerne samt Den Sociale Virksomhed og Region Hovedstadens – Psykiatri.

Revision af virksomhedsniveauet**Regnskabsdokumentationsmateriale, herunder systemafstemninger**

Vi har under vores revision af Social- og specialundervisningsområdet alene konstateret enkelte mindre mangler i det forelagte regnskabsdokumentationsmateriale. Vi vil nedenfor redegøre for disse:

Salg af pladser på egne institutioner

Vi har foretaget gennemgang af de udarbejdede afstemninger mellem EKJ-systemet og bogføringen. Afstemningen udviste alene mindre differencer, der var redegjort for.

Optrækning af beboerbetalinger på institutionerne

Vi har foretaget gennemgang af de udarbejdede afstemninger af beboeroprækninger fra EKJ-systemet. De konstaterede differencer er redegjort. Vi har påset, at der er foretaget behørig opgørelse af kostmellemværende med beboerne til brug for opkrævning/tilbagebetaling.

Statusafstemninger

Vi har under vores revision af finansiell status konstateret, at der foreligger afstemnings- og dokumentationsmateriale, som i det væsentligste lever op til de krav, vi som revisorer må stille til regnskabsdokumentationsmateriale.

Vi har under vores revision af tilgodehavender i lighed med sidste år konstateret, at debitorer (tilgodehavender hos kommuner) indeholder adskillige poster af ældre dato. Omfanget er dog nedbragt i forhold til 2011. Det er over os oplyst, at der fortsat er fokus på disse debitorer, der forventes endeligt afklaret i 2013.

Selvejende/private institutioner

Vi har under vores revision af selvejende institutioners optagelse i regionens regnskab konstateret, at virksomheden har foretaget fornøden sagsbehandling og afstemning af det modtagne regnskabsmateriale samt revisionsprotokollater.

Takstberegninger og beboerbetalinger

Vi har endvidere påset, at beboerbetalingen opkræves i overensstemmelse med gældende regler herom. Vores revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

Revision af institutionsniveauet

Vores servicebesøg omfatter ud over beholdningseftersyn en gennemgang af institutionernes forretningsgange. Forvaltningsrevision udføres som en integreret del af den finansielle revision. De forvaltningsrevisionsmæssige elementer der indgår, omhandler en undersøgelse af de tilrettelagte forretningsgange og interne kontroller samt administrative rutiner omkring:

1. Lønadministration
2. Administration af klientregistreringer
3. Administration af beboermidler
4. Bogføringsrutiner og systemadministration
5. Indtægtsregistrering

Revisionen udføres primært gennem interview af ledelsen samt efterprøvelse af, om de tilrettelagte administrative rutiner tager skyldige økonomiske hensyn.

Vi har i forlængelse af vores servicebesøg udarbejdet særskilte notater til De Sociale Tilbud under Den Sociale Virksomhed, hvor vi har anført de forhold, vi har konstateret under vores servicebesøg. Vi vil af principielle årsager anføre et enkelt forhold fra vores servicebesøg på Kamager:

Revision af beboeraftaler samt administration af beboermidler

Vi har foretaget en gennemgang af beboeraftaler samt forretningsgange og dokumentation af de foretagne kontroller vedrørende beboermidlerne. Beboeraftalerne registreres i henhold til regionens regelsæt i EKJ-systemet, og danner samtidig baggrund for handleplaner mv.

Det blev ved servicebesøget oplyst, at der ved kontroloptælling af beboerkasserne for en gruppe blev konstateret, at der ikke forelå bilag eller andre registreringer for manglende kontanter. Det manglende beløb blev opgjort til ca. 14 t.kr., der efter det oplyste er refunderet beboerne. Da der var mistanke om misbrug, er forholdet efter det oplyste blevet politianmeldt. Det har ikke været muligt at henføre det eventuelle misbrug til enkeltpersoner, da alle personaleenheder havde adgang til kasserne. Begrundelsen herfor var, at der ofte er behov for, at beboeren akut kan få adgang til kontanter.

Institutionen har efter det oplyste efterfølgende indført hyppigere optællinger og kontrol af beboers kasser.

Det fremgår, at de indførte kontroller har medvirket til konstateringen af det formodede misbrug. I og med, at det er valgt ikke at begrænse adgangen til beboerkasserne (en forebyggende kontrol) vil der efter vores opfattelse fortsat være en risiko for, at tilsvarende kan finde sted efterfølgende. Den hyppigere kontrol vil dog øge opdagelsesmuligheden (en opdagende kontrol), således at det samlede kontrolniveau efter vores opfattelse er blevet øget.

Vi har gennemgået virksomhedernes svar til vores servicebreve, hvilket ikke har givet anledning til yderligere kommentarer.

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

10. Regional udvikling

10.1 Generelt

Bevillingsoverholdelse

Vi har som led i vores revision af regional udvikling foretaget kontrol af stabenes overholdelse af de meddelte bevillinger. Der er et samlet merforbrug for regional udvikling på 3,1 mio.kr.

Området Regional udvikling havde primo 2011 et akkumuleret mindreforbrug på 337,3 mio.kr., som var genbevilget som følge af, at der for størstedelen af dette beløb var disponeret til projekter, hvor udbetalingstidspunktet lå i et senere regnskabsår, men hvor regionen havde mulighed for at udtræde af kontrakterne.

I 2012 er regnskabspraksis, jf. budget- og regnskabssystem for regioner, ændret som følge af økonomiaftalen af juni 2012. Ændringen medfører, at tilsagnsbeløb til eksternt drevne projekter inden for erhvervsområdet, uddannelsesområdet og kulturområdet skal udgiftsføres i tilsagnsåret – uagtet at udbetalingstidspunktet ligger i et senere regnskabsår.

For projekter, hvor tilsagn er givet før 1. januar 2012, er der foretaget en primo-korrektion vedrørende ikke-udbetalte tilskud på 162,5 mio.kr. Hensættelsen udgør ultimo 2012 144 mio.kr., og nettopåvirkningen af den ændrede regnskabspraksis udgør således -18,5 mio.kr.

Ultimo 2011 var der et akkumuleret resultat (mindreforbrug) for området Regional udvikling på 337,3 mio.kr. Det akkumulerede resultat udgør ultimo 2012 191,1 mio.kr. Forskellen mellem ultimo 2011 og ultimo 2012 udgøres af ovenfor omtalte primokorrektion på 143,7 mio.kr., samt årets merforbrug på 3,1 mio.kr.

Vores gennemgang af området har ikke givet anledning til bemærkninger.

10.2 Redegørelse for den udførte revision

Revisionen af området for Regional Udvikling er foretaget som interviews, analytisk revision samt stikprøvevis gennemgang af bilagsmateriale.

Som led i vores gennemgang af udgifterne til kollektiv trafik har vi afstemt udgifterne i regnskabet til regnskabet fra Movia. Regnskabspraksis er, at restafregningen indregnes i tilskuddet året efter at regnskabsresultatet er kendt. Resultatet for 2012 indregnes således i regnskabet for 2014. Efterreguleringen for 2012 udgør i alt 31,6 mio.kr.

Revisionen af området har ikke givet anledning til væsentlige bemærkninger.

11. Finansiell status pr. 31. december 2012

11.1 Likvide aktiver

Likvide aktiver er afstemt til ekstern dokumentation. I forbindelse med vores gennemgang af fuldmagtsforhold har vi konstateret, at enkelte personer har fuldmagt til at foretage betalinger alene. Det er vores vurdering, at manglende funktionsadskillelse på likvidområdet øger risikoen for, at tilsigtede og utilsigtede fejl begås.

Vi har ligeledes konstateret, at fuldmagtsforhold ikke var opdaterede, idet fratrådte medarbejdere fortsat fremgik af fuldmagtsoversigter fra bankerne. Dette øger risikoen for misbrug af regionens likvider eller giver adgang til følsomme oplysninger. For en ordens skyld kan vi oplyse, at de tidligere medarbejdere ikke har alenefuldmagter, og kan derfor ikke disponere alene, ligesom de ikke har adgang til PC'ere, hvor banksystemerne er installeret.

Vi skal for god ordens skyld oplyse, at vi ikke i forbindelse med revisionen er stødt på fejl som følge af ovenstående, og fuldmagtsforholdene er efterfølgende bragt i orden.

11.2 Anden gæld

Kortfristede gældsforpligtelser for 2012 er opgjort til 8.831 mio. kr. mod 6.859 mio. kr. ultimo 2011.

Vi har stikprøvevist gennemgået grundlaget for de indregnede gældsposter på hospitalerne til ekstern dokumentation.

Vores gennemgang har ikke givet anledning til yderligere bemærkninger.

12. Forsikringer

Forsikringsforhold er ikke omfattet af revisionspligten.

Direktionen har over for os erklæret, at regionen har tegnet de lovpligtige forsikringer, og at regionen anses for at være forsikringsdækket i nødvendigt omfang og i overensstemmelse med det af Regionsrådet vedtagne regelsæt på området.

Region Hovedstaden har i løbet af 2011 været i udbud med forsikringsydelsen, hvorfor der er foretaget en total gennemgang af alle forsikringer til brug for dette.

13. Begivenheder efter balancedagen

Direktionen i Region Hovedstaden har oplyst, at der efter deres opfattelse ikke er indtruffet væsentlige begivenheder efter balancedagen, som ikke er indarbejdet og tilstrækkeligt oplyst i årsregnskabet.

Vi har til sikring af, at væsentlige begivenheder efter regnskabsårets udløb er præsenteret korrekt i årsregnskabet, gennemgået referater fra regionsrådsmøderne.

Vi er ikke under vores gennemgang blevet bekendt med begivenheder, som i væsentlig grad påvirker årsregnskabet for 2012, og som ikke er indarbejdet og tilstrækkeligt oplyst i årsregnskabet.

14. Øvrige forhold

14.1 RegnskabsErklæring

Vi har i forbindelse med afslutningen af revisionen for regnskabsåret 2012 indhentet en skriftlig erklæring dateret 15. august 2013 fra de ansvarlige for aflæggelse af årsregnskabet for Region Hovedstaden om forhold af væsentlig betydning for årsregnskabet.

14.2 Erklæringsopgaver

Siden afgivelsen af vores revisionsberetning af 8. maj 2013 har vi afgivet følgende:

- påtegninger på anlægsregnskaber
- erklæringer på projektrengnskaber vedrørende tilskudsmidler
- erklæringer på EU-tilskudsregnskaber
- erklæringer på legatregnskaber for hospitalerne Hillerød, Gentofte, Herlev og Bispebjerg
- erklæring vedrørende saldoopførelsen af momsrefusion for 2012 med forbehold
- uafhængig revisors erklæring om takstberegning for boformer efter servicelovens §§ 109 og 110
- uafhængig revisors erklæring på indberetning vedrørende statsrefusion
- erklæring over for feriefonden for afregnede feriepenge fra virksomhederne

14.3 Andre opgaver

Vi har foretaget gennemgang af Socialministeriets decisionsskrivelse vedrørende revisionen af Region Hovedstaden samt Statsforvaltningen Hovedstadens gennemgang af Region Hovedstadens regnskab og revisionsbemærkninger for 2012. Der er afgivet særskilt revisionsberetning vedrørende *Sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion*, og vi henviser hertil.

14.4 Rådgivnings- og assistanceopgaver

Vi har efter anmodning fra regionens ledelse blandt andet udført følgende opgaver:

- Rådgivning vedrørende regnskabsaflæggelse og styring af projektrengnskaber
- Løbende rådgivning i forbindelse med regnskabsmæssige samt skatte- og momsmæssige spørgsmål
- Rådgivning i forbindelse med etablering af økonomistyring på særlige aktivitetsområder i regionen
- Rådgivning om værdiansættelse af aktiebeholdninger
- Rådgivning om forretningsgange og interne kontroller

- Rådgivning på lønområdet, herunder rådgivning i forbindelse med etablering af den ny fælles lønadministration, HRU

15. Erklæring

Med henvisning til den af Erhvervsstyrelsen udstedte erklæringsbekendtgørelse skal vi erklære:

- at vi opfylder de i lovgivningen indeholdte habilitetsbetingelser, og
- at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om

København, den 15. august 2013

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

John Menå
statsautoriseret revisor